

LifeReset II

Záhrada bez driny a mozol'ov

Opieram sa o motyku a frustrované hľadím na zarastené políčka, ktoré treba oplieť a okopať. Mám dilemu. Postriekať a uľahčiť si to, alebo radšej mať menej úrody, ale bio? A ešte treba popolievať. Ach moje mozole, moje kvapky potu... ZABUDNITE! Takýto scenár našej záhrade nehrozí! A nemusí ani v tej vašej, ak celý jej „život“ poriadne premyslíte.

Nehrozí nám to, pretože sme si zaumienili mať popri dvoch malých deťoch a pestrom spoločenskom živote bezúdržbovú záhradku. Kým neuvidíš, neuveríš. Aj my sme si hovorili, že taká neexistuje, až do nášho odchodu na Nový Zéland, kde sme tri mesiace dobrovoľníčili na ekofamách. Tam sme sa stretli s pojmom permakultúra, ktorý sa v praxi uplatňoval v každej záhrade. Nebolo treba veľa plieť a už vôbec okopávať či prehnane polievať. A napriek všetkému, dávali tieto záhrady chutné a zdravé plody. Zázrak? Výdobytok automatizovanej spoločnosti? Nie, žiadny robot to za vás neurobí. O všetko sa postará príroda. Treba jej len nechať priestor a systém nastaviť do každého detailu, tak bude vďaka symbiotickému spolužitiu živého aj neživého fungovať sám. Zaumienili sme si, že presne takú záhradu raz budeme mať aj my. Samozrejme, tri mesiace nestačili na to, aby sa z nás stali odborníci na permakultúru či ekofarmárčenie vôbec. Preto sme po príchode domov hneď kontaktovali jednu z najlepších permakultúrnych dizajnérov na Slovensku, Patriciu Černákovú. Tri týždne sme spolu s ňou pracovali na návrhu nášho životného priestoru – od usadenia slameného domu, ktorý si chceme postaviť, cez usadenie štruktúr, ako sú dielňa, kvetinové záhony, jazierka, ohrady pre zvieratá, až po saunu. Nadizajnovala nám pozemok podľa permakultúrnych pravidiel založených na pilieroch efektivity, ekológie, etiky a zdravia.

A keďže takýto návrh vyzerá veľmi podobne ako projekt na stavbu domu (je podrobný, myslí na všetko a má harmonogram prác), zabral nám veľa času, no výsledok stál za to.

DIZAJNOVANIE AJ V PRŠIPLÁŠTOCH NA DAŽDI „Permakultúrny dizajn je naozaj veľmi dôležitý. Smeruje k maximálnej efektívite – energetickej, ekonomickej aj časovej,“ vysvetlila nám Patricia pri našom prvom z troch predprípravných stretnutí. Stretli sme sa priamo na pozemku. Prechádzajúc sadosť sústredene sledovala všetky prírodné prvky od slnka cez vietor až po zloženie pôdy. Pozvoľna si kľakla a medzi prstami drvila zem. „Snažím sa odporozorovať všetko, čo nevyčítam z mapy. Pozemok sa v lete môže na nás usmievať, ale z jari ho môže zaplavovať voda. Dôležité je teda jeho sledovanie počas celého roka.“ Za domácu úlohu sme dostali zistiť všetky

dostupné informácie o pozemku, jeho minulosti, mali sme zísť za susedmi a vyzistiť, čo sa tu darí vypestovať. Pozemok sme pozorovali za pekného počasia aj búrky. A tak hneď v nasledujúci deň sme pobehovali v pršiplášťoch po sade a sledovali, kadiaľ sa valí voda zo silného dažďa.

Druhou úlohou bolo vypracovať tzv. ZRUŠ tabuľku – teda tabuľku, v ktorej je podrobne rozpísané, čo všetko chceme na pozemku v budúcnosti chovať (Z – zvieratá), pestovať (R – rastliny), robiť (U – udalosti) a mať (Š – štruktúry). V tabuľke nemá nič chýbať, ani veci,

Zuzka (28), Janči (31), Jakubko (3) a Maroško (2) Matúšovci tvoria rodinu, ktorá sa rozhodla pre radikálne životné zmeny. Odchodom na Nový Zéland ukončili život plný zhonu. Po návrate pokračovali v reštartovaní svojho života. Začali si budovať nový, zdravší a pohodovejší domov v súlade s prírodou – permakultúrnu záhradu a slamený dom.

www.lifereset.sk

ktoré plánujeme realizovať až v ďalekej budúcnosti. Prečo? „Ak chceme urobiť čo najmenej chýb, musíme rátať so všetkým, čo na pozemku plánujete robiť. Všetko musí mať už teraz svoje miesto, aby sa nám nestalo, že zabudneme napríklad na sušiareň ovocia. Máte tu dostatok ovocných stromov, čo znamená veľkú úrodu. Ak si zapracujeme všetky pekné slnečné miesta, musíme improvizovať alebo máme smolu. Dom či iné väčšie objekty len tak neposunieme,“ vysvetlila nám Paťa. Vo finále predstavujú všetky zozbierané informácie, dokonca aj o našom životnom štýle a všetkých aktivitách, šesť strán formátu A4. „S týmto sa už dá pracovať,“ dodala napokon Patrícia s úsmevom.

VYSTRİHOVAČKY NAŠICH PLÁNOV Na rad prišlo samotné dizajnovanie. Nestretli sme sa v sterilnej kancelárii alebo v kreatívne chaosnom ateliéri, ale opäť na pozemku. Neklikalo sa a nepozeralo do počítača. Šesť hodín sme vystrihovali a hrali logickú „hru“ ako šachy. „Dievčatá, vystrihnite z farebných papierov jednu dielňu dva krát tri metre a jednu koreňovú čističku na ploche desiatich štvorcových metrov,“ zaznela prosba Patrície smerujúca na mladé záhradné architektky Moniku Gálovú a Luciu Kováčovú. Dievčatá vystrihli objekty v mierke jedna ku sto, ktoré potom rozmiestňovali na veľkom výkrese. Na ňom bol zakreslený celý náš sad so všetkými stromami, cestou, prameňom aj budúcim domom. Patrícia s vystrihnutými štruktúrami – dielňa, čistička, záhony... – hýbala po papieri a súčasne diskutovala s nami o ich umiestnení. Janči, môj muž, držal v rukách úl s včelami. Umiestnil ho na južné miesto pred domom, lebo včely majú rady slnko. „Letová dráha včiel má najmenej tri metre. V tejto vzdialenosti pri vylietaní z úlu narážajú do prekážok, ktorými môžu byť aj ľudia, preto by som úl umiestnila za dom, kde budú mať najväčší pokoj. Zároveň je za domom najviac ovocných stromov, ktoré potrebujú včely na opelenie. Výhodou je aj jazierko, z ktorého sa môžu napájať,“ doplnila Patrícia. Postupne sme takto prešli objekt za objektom. Tak si fóliovník našiel najlepšie miesto pri zvieratách – dvoch vietnamských sviniach a dvoch baranoch. „Je efektívne mať hnoj zo zvierat pri záhradách, ktoré chceme pohnúť,“ dodala Paťa a posunula papierik fóliovníka k jednoduchým prístreškum pre zvieratá. Všetci zasneme nad obrazom, ktorý nám vzniká pred očami. V našom dizajne si úplne všetko našlo to najoptimálnejšie miesto.

ZASAĎ STROM, POSTAV DOM Bežne ľudia postupujú tak, že najprv postaví dom a od neho sa odrazia pri ďalších „budovateľských plánoch“, či už záhrady, chodníkov, výsadby, dielne, alebo prístrešku. Niekedy sa stane, že precitnú a uvedomia si, že dom stojí na najlepšom „fleku“ na pestovanie zeleniny alebo že sa za domom riadne narobia, kým vykopú jazierko, pretože bager sa na to miesto už nedostane. Našťastie, náš prípad to nie je. Máme opísaný permakultúrny návrh, preto sme sa smelo pustili do budovania okolia. „Musíme myslieť na to, že aj keď dom v lete ešte nebude stáť, ješ' potrebujete. Vytvoríme preto prvú „chronickú záhradu“, ktorá nebude stáť v ceste bagrom, nevysypeme tam drevo a podobne. Druhá, „akúttna“, vznikne v podobne menších vyvýšených záhonov už pri existujúcom dome,“ vysvetlila nám Patrícia. A vďaka tomu sme sa dostali k stáročia zaužívanému: zasaď strom, postav dom. Skrýva v sebe veľmi veľa významov. Začali sme teda netradične (ešte pred výstavbou nášho slameného domu) s vytvorením zeleninovo-bylinkovo-kvetinovej záhrady. Aj v tomto prípade sme postupovali neštandardne. Zorganizovali sme workshop pre ľudí, ktorých zaujíma, podobne ako aj nás, založenie permakultúrnej záhrady. Workshop vytvoril priestor na trojuholníkový barter – ľudia sa naučili, ako na to, my sme mali pomocníkov a lektorka prácu. Spokojnosť bola na všetkých stranách. Za jeden deň sme vybudovali dva druhy záhonov, bylinkovú špirálu a kompostér, a to všetko v pohodovom tempe a s dobrou náladou.

O tom, ako prebiehal samotný workshop a prečo je dobré mať v záhrade napríklad nemeckú kopu, vyvýšené záhony, hotel pre hmyz či bylinkovú špirálu sa dočítate v nasledujúcom čísle Tvorivého ekoBývania.